Ze zahraničních přednášek můžeme zmínit např. vystoupení **Iman Makeba Nick**, autorky monografie *Personal Names, Hitler and the Holocaust*,[1] nazvané „Hitler's Lists: How the Nazis Used Names to Spawn the Holocaust", kterou přednesla 3. 11. 2020 v rámci „2020 Holocaust Education Week". Nicková se mimo jiné zamýšlela nad nebezpečím, které v sobě skrývá to, kde všude sdílíme své jméno, zmínila i několik současných případů, např. skandál v USA, když FBI chtěla po řetězci hotelů Motel 6 seznamy jmen hostů, která znějí „latinskoamericky", nebo vraždu v Německu, kdy si neonacisté vybrali oběť podle jména na poštovní schránce podle toho, že znělo neněmecky.

Příspěvek vznikl s podporou dlouhodobého koncepčního rozvoje Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., RVO: 68378092.

Žaneta Dvořáková
z.dvorakova@ujc.cas.cz
odd. onomastiky ÚJČ AV ČR, v. v. i.
Valentinská 1
116 46 Praha 1

Soňa Wojnarová (Praha)

PODZIMNÍ PŮLDENNÍ ON-LINE KONFERENCE SNSBI (SOCIETY FOR NAME STUDIES IN BRITAIN AND IRELAND) 17. 10. 2020

Členové SNSBI (Společnost pro onomastická studia v Británii a Irsku)[1] se obvykle setkávají dvakrát ročně, nicméně letošní jarní konference byla kvůli šíření koronaviru zrušena úplně a podzimní setkání bylo s ohledem na situaci pro jistotu

[1] Viz zpráva v AO 1/2020, s. 244. Ve zprávě jsme o ní omylem referovali jako o autorovi, nikoli o autorce, za což se omlouváme.

[1] Pro úplnost: SNSBI pořádá konference dvakrát ročně, na jaře a na podzim. Kromě toho také vydává časopis *Nomina*, dvakrát za rok posílá newsletter a jednou za rok (zpravidla na jaře) pořádá studentskou onomastickou konferenci.

zorganizováno on-line již s předstihem. Tato konference byla na rozdíl od obvyklých víkendových setkání na jaře a na podzim pouze půldenní a účastníci mohli shlédnout celkem pět příspěvků. Konferencí provázela prezidentka společnosti Diana Whaley a o technickou podporu se starali dva organizátoři, kteří byli schopni zajistit hladký průběh, a to i při poměrně vysokém počtu téměř devadesáti účastníků. V tomto bodě je zajímavé dodat, že navzdory technickým aspektům setkání byl mezi zúčastněnými velký počet dříve narozených, kterým však technika očividně žádný problém nečinila. Technická kvalita byla vynikající u všech příspěvků s výjimkou jednoho, nicméně v tomto případě byli pořadatelé schopni rychle reagovat a situaci operativně vyřešit diskuzí o témže tématu s jinými zúčastněnými, doplněním informací od samotného autora prezentace, když se mu podařilo na pár minut připojit, a příslibem nahrané prezentace pro pozdější poslechnutí. Účastníci pak link na nahranou verzi včetně slidů a transkripce textu dostali během několika dnů.

Příspěvky zahrnovaly témata zabývající se antroponymy, toponymy a urbanonymy z území Anglie, Walesu, Skotska i Irska. První příspěvek (*The first girls in England*) přednesl **Keith Briggs** (Bury St Edmunds). Věnoval se v něm osobním jménům, která vznikla z apelativa *girl* (‚dívka‘).[2] První doklady jmen obsahující toto apelativum pocházejí ze 14. století. Ukázalo se, že nositeli těchto jmen byli především muži a jejich výskyt se pojí téměř výhradně s oblastí východní Anglie, což vede ke spekulaci, že toto slovo se do angličtiny dostalo z kontinentu (z dolnoněmčiny, fríštiny či nizozemštiny). Briggs se domnívá, že jeho vznik mohl souviset s označením typu oblečení.

Druhý příspěvek, který přednesla **Clare Green** (Londýn), propojoval oblasti antroponomastiky, sociolingvistiky a multilingvismu (*Naming Welsh-speaking children: case studies from London and Gwynedd*). Greenová zkoumala postoj uživatelů menšinových jazyků ke jménům v těchto jazycích a jejich uplatnění ve smíšených manželství a v jazykově odlišné většinové kultuře. Autorka si vybrala dvě rodiny (jednu v severním Walesu a jednu v Londýně), kde byly ženy rodilé mluvčí welštiny (jejich manželé ne), a zkoumala, jak se vztahují ke svým welšským jménům (Mererid a Esyllt) a jaký vliv to následně má na výběr jmen pro jejich děti. Greenová uznala, že na základě dvou rozhovorů nelze dělat obecné závěry, nicméně se domnívá, že lze pozorovat tendenci k vnímání jména jako určitého ideologického prvku.

Paul Tempan (Belfast) se zabýval názvy budov a veřejných prostranství v Dublinu, které byly přejaty podle názvů v Londýně a v Itálii (*Names in the Irish built*

[2] Prezentace vycházela z autorova článku („The First Girls in England“) publikovaném v roce 2020 v časopise *Notes and Queries*, č. 67/2, s. 200–202.

environment transferred due to a common function).[3] Tempan poukázal na to, že tato jména byla přejata (doslova „zkopírována“) na základě stejné funkce nebo asociace mezi místy. Tato druhotně vzniklá jména označil jako epotoponyma a upozornil, že význam (motivace pojmenování), který má prvotní jméno, není možné uplatňovat pro to, které vzniklo druhotně. Tedy *Bridewell* v Dublinu nevzniklo z původního ‚Brigitin pramen' jako to v Londýně, ale přeneslo se (a prošlo procesem deonymizace) z označení londýnského vězení na vězeňskou budovu v Dublinu. Tempan upozornil, že pokud jsou tato druhotná jména začleňována do místního systému jmen pomocí překladu, neměl by tento překlad být doslovný, ale měl by vycházet právě ze sdílené funkce.

Následující příspěvek přednesla **Kathryn Bullen** (Nottingham), která představila projekt své dizertační práce (*Axholme – place-names in the marsh*). Bullenová se zabývá územím známým jako Isle of Axholm (severní Lincolnshire), které je sice označeno jako „ostrov“, nicméně se jedná o oblast mokřin, která byla dříve ze všech stran obklopena řekami. Bullenová zkoumá toponymii a její propojení s místní historií, typem krajiny a zemědělstvím (odvodňování, různé zemědělské plodiny). Ve své prezentaci vyzdvihla význam výzkumu nejen pro porozumění minulosti, ale i jako nástroj využitelný pro budoucnost (např. v souvislosti s odvodňováním a řešením záplav).

V poslední prezentaci měl **Thomas Clancy** (Glasgow) představit projekt výzkumu toponym ostrova Iona na západním pobřeží Skotska (*Iona's Namescape: place-names and their dynamics in Iona and its environs*). Jednalo se o prezentaci, kterou se vzhledem k technickým problémům nepodařilo uskutečnit živě, a zájemci ji mohli sledovat později prostřednictvím videonahrávky. Výzkum začal v říjnu 2020 a je plánován na dobu tří let. Výzkumný tým se skládá z několika zkušených historiků a onomastiků, kteří se již dříve tímto ostrovem zabývali, takže vzniká otázka, co lze na tak malém ostrůvku tak dlouho zkoumat. Určitě hodně, protože Iona je výjimečná právě z pohledu dynamiky vývoje toponym na svém území. Ostrov v tomto nabízí jedinečnou příležitost, protože zdejší toponyma jsou zaznamenávána od 7. století (první doložené osídlení je z roku 563 a je spojováno s příchodem sv. Kolumby, který zde založil klášter). Ostrov hrál významnou roli v období vikinském i později ve středověku a až do 19. století se zde téměř výhradně používala skotská gaelština. Historie a význam ostrova sem v 18. století začaly lákat cestovatele z celé Británie, především literáty, kteří místa interpretovali v romantickém duchu, tím ale jejich význam a i jména ovlivňovali a měnili.

[3] Prezentace byla založena na autorově článku „Smithfield, Bridewell and Bully's Acre“ publikovaném v roce 2019 v časopise *Archaeology Ireland*, č. 33/2, s. 40–43.

Ve 20. století došlo ke změně, která obnáší především použití angličtiny (i pro vytváření nových toponym) a zároveň zpřístupnění nábožensky významného místa různým křesťanským denominacím. Komunita uživatelů toponym je tak velmi pestrá. Na ostrově zároveň působí dvě instituce, které se starají o zachování přírodního a kulturního dědictví (*The National Trust for Scotland* a *Historic Environment Scotland*). Výzkum se zaměřuje celkem na pět různých oblastí. Tou první je terénní výzkum současných toponym a vztahů, které k nim obyvatelé ostrova mají. Výstupem budou on-line databáze, monografie (vydání plánováno ještě v průběhu projektu) a popularizační průvodce po toponymech ostrova. Druhá část se věnuje ranému historickému vývoji ostrova a nejstarším dochovaným záznamům toponym. Třetí část se zaměřuje na pojmenování jednotlivých památek v areálu ostrova, konkrétně na to, jak došlo ke vzniku jejich jmen a jak tato jména ovlivňovala další interpretaci. Čtvrtá část se soustředí na vztah ostrova Iona k ostrovu Mull, na jehož západním pobřeží leží. Na ostrově Mull byl vliv staroseverských osadníků mnohem intenzivnější, kdežto na Ioně je toponym tohoto původu velmi málo. Otázkou je, proč tomu tak je. Poslední, pátá část je nazvaná „autorita a autenticita" a zkoumá vztah odlišných skupin obyvatel k toponymům a jejich užití a interpretaci (jednou z otázek je například to, jak se stavět k toponymům, která vznikla chybnou interpretací, nicméně se stala oficiálními). Clancy uvedl, že v rámci projektu budou uspořádány dvě konference. První (prosinec 2021) se zaměří především na Ionu a její historii. Druhá (září 2022) pak na problematiku vztahu autority a autenticity jmen.

Celkový dojem z organizace i prezentací byl velmi dobrý, což dosvědčovaly závěrečné komentáře účastníků a sdílené tweety na webových stránkách společnosti. Ačkoliv se účastníci shodli, že se živému setkání nic nevyrovná, mají on-line konference tu výhodu, že se jich můžete zúčastnit odkudkoliv. Zároveň také platí, že něco je lepší než nic, a v tomto případě se jednalo o akci, která může být velkou inspirací pro jiné zájemce o uspořádání podobné akce.

Příspěvek vznikl s podporou dlouhodobého koncepčního rozvoje Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., RVO: 68378092.

Soňa Wojnarová
s.wojnarova@ujc.cas.cz
odd. onomastiky ÚJČ AV ČR, v. v. i.
Valentinská 1
116 46 Praha 1